

Stjørdal kommune
postmottak@stjordal.kommune.no

Stjørdal, Trondheim og Oslo 26.6.2020

Klage på vedtak av reguleringsplan for E6 Helltunnelen - Hellstranda, plan-id 2-072

Norsk Ornitologisk Forening Trøndelag, Norsk Ornitologisk Forening, Sabima, Stjørdal Jeger- og Fiskerforening, NJFF Nord-Trøndelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Stjørdalsvassdragets Elveeierlag, Norske Lakseelver, Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker og Naturvernforbundet klager herved på Stjørdal kommunes vedtak i sak PS 39/20 2-072 E6 Helltunnelen - Hellstranda. Primært påstår vi at kommunens vedtak har formelle saksbehandlingsfeil som gjør at vedtaket er ugyldig. Sekundært hevder vi at kunnskapsgrunnlaget vedtaket er fattet på er for mangelfullt og usikkert, slik at verken prinsippene i naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12, eller vannforskriften § 12 er tilfredsstillt. Vi begrunner dette i det under. Vi ber også om at klagen gis oppsettende virkning.

Part og klagefrist

Vedtaket retter seg mot og påvirker interesse- og fagfeltene til våre organisasjoner negativt. Følgelig anser vi oss som parter i saken.

Kommunen har angitt at klagefristen er 26.6.2020. Denne klagen er dermed fremmet tidsmessig.

Krav om oppsettende virkning

Vi ber om at klagen gis oppsettende virkning, slik at det ikke blir noen iverksetting av tiltak før klagen er endelig avgjort.

Formelle feil ved vedtaket

Den samlede belastningen som økosystemet i planområde allerede er og etter den omsøkte planen ytterligere vil bli utsatt for må veie tungt, jf. naturmangfoldloven § 10. Det sier sitt når kommunen legger til rette for å bygge ned et område som i utgangspunktet er et kompensierende tiltak for et tidligere inngrep.

Konsekvensutredningen (KU) viser klar negativ påvirkning på vannmiljøet som konsekvens av planforslaget. Det påligger derfor kommunen som planmyndighet å ivareta vurderinger etter vannforskriften § 12, og de alminnelige bestemmelsene i naturmangfoldloven kapittel II.

Vi mener at vedtaket til Stjørdal kommune har formelle saksbehandlingsfeil knyttet til naturmangfoldloven § 7 og vannforskriften § 12.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal vurderingene av prinsippene for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12 fremgå av kommunens vedtak. Det gjør de ikke.

I henhold til vannforskriften § 12, andre ledd skal følgende tre vilkår være oppfylt:

alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,

samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet, og

hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarehet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.

I denne saken ville det vært sentralt med en god og grundig vurdering av samfunnsnyttene ved å øke hastigheten fra 90 km/h, som i gjeldende plan, til 110 km/h som i det nye planforslaget - og det veid opp mot miljøtapet. Vi kan ikke se spor av en slik vurdering i saksgrunnlaget. En slik vurdering skulle ikke bare tatt for seg påvirkningen på økosystemet, og særlig laks, ørret, ål og annen fisk, men også sett på økte CO₂-utslipp ved økt hastighet (sett i henhold til Stjørdal kommunes klimamål) og økte kostnader ved økt energiforbruk. Å senke hastigheten er et av de enkleste klimatiltakene. Det er vanskelig å se for seg at den sparte tidsbruken ville forsvare de negative effektene på klima og miljø.

Det finnes heller ingen vurdering av vilkåret om at inngrepet trengs fordi det er teknisk umulig eller uforholdsmessig dyrt å gjøre det på en annen måte. I dette tilfellet ville naturligvis det billigste vært å holde seg til den allerede godkjente reguleringsplanen hvor veien skal bygges for 90 km/h. Det er opplagt teknisk mulig og kan heller ikke sies å være uforholdsmessig dyrt, siden det er billigere enn det nå omsøkte alternativet, og burde derfor av kommunen som planmyndighet vært vurdert som et alternativ. Muligens kan kostnadene for å håndtere de store mengdene steinmasser som Nye Veier sitter på også inkluderes i vurderingen, siden de er en av årsakene til at man ønsker å fylle ut i elvemunningen. Samtidig er det viktig å huske på at det er utbygger som skal dekke kostnadene både for å rette opp for forurensing og annen miljøpåvirkning, og som dekker kostnadene for evt. dyrere tilgjengelig teknikk/bedre alternativer for miljø.

Så til det første av de tre vilkårene, om at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense den negative utviklingen på vannforekomsten. Det er bare mulig å fatte et vedtak som omfatter dette hvis man har et godt nok faktagrunnlag om naturen i planområdet, sånn at man kan si noe om de forventede negative effektene.

Kommunens vedtak er altså ikke forenlig med noen av de tre vilkårene i vannforskriftens § 12 og er heller ikke i tråd med naturmangfoldlovens §§ 8-12, og må derfor anses som ugyldig.

Manglende kunnskapsgrunnlag og manglende vurdering av mindre inngripende tiltak

I saksframlegget oppsummerer følgende sitater vårt standpunkt på en god måte:

“Kommunedirektøren mener at kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok til å vurdere hvilke konsekvenser utfyllinga vil ha for fisk.”

“På tross av dette er det fortsatt stor usikkerhet knyttet til hva planens konsekvenser vil være for naturmangfoldet og om det finnes realistiske avbøtende/kompenserende tiltak.”

“Brakkvannssonen vil få redusert størrelse og det er usikkert hvilken betydning det vil ha for fisk og fugl.”

“Kunnskapsgrunnlaget er bedret etter høring «(...) men fortsatt vil konsekvensene først komme for en dag etter at tiltaket er utført og man har gjort etterundersøkelser.”

Det er ikke tilfredsstillende at kunnskapsgrunnlaget skal hentes etter at reguleringsplanen er vedtatt. Kommunen har gjennom det ikke tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å vurdere konsekvensene av vedtaket, om samfunnsnyttene er større enn tapet av miljøkvalitet, hvilke alternativer og avbøtende tiltak som bør vedtas, om vilkårene i vannforskriftens § 12 er oppfylt, om tiltaket er lovlig i forhold til at det berører både et nasjonalt laksevassdrag og en nasjonal laksefjord, og om tiltaket er i strid med kvalitetsnormen for villaks.

Det ser ut til at kommunen gjennom bestemmelse 7.1.3 har hatt som målsetting at en eventuell utbygging skal gjøres på en måte som i størst mulig grad ivaretar naturverdiene. Problemet er at bestemmelsen og rekkefølgekravene har resultert i at kunnskapsgrunnlaget ikke er på plass før kommunestyrets behandling av søknaden.

Siden Fylkesmannen har foreslått området til vern, finner vi det for ordens skyld uakseptabelt at ikke Fylkesmannen har uttalt seg om påvirkningene på natur og miljø i sitt høringssvar.

Heldigvis hadde imidlertid Stjørdal kommune fått gode og opplysende fakta på bordet gjennom *Notat 2-072 Vurderinger etter vannforskriften §12 og nml kapittel II* av 8. mai 2020, utarbeidet av kommunens egen vannområdekoordinator. Notatet er en punktvis gjennomgang av svakhetene i planforslaget i forhold til vannforskriften § 12 og naturmangfoldloven kapittel II, og begrunner hvorfor planforslaget burde avvises. Dette notatet ligger som en del av saksgrunnlaget for vedtaket slik at kommunestyret var kjent med svakhetene da det behandlet saken. Notatet reiser spørsmål og påpeker feilslutninger og unøyaktigheter i kunnskapsgrunnlaget og i vurderinger fra utbygger/forslagsstiller. Det fremgår imidlertid ikke av saksframlegget hvilke vurderinger som kommunens planavdeling har gjort eller hvordan de svarer på de spørsmål som er stilt av kommunens vannområdekoordinator.

Det er vanskelig å forstå at man her går til vedtak uten at planområdet ved Hellstranda er undersøkt mht anadrom fisk. Særlig siden det er snakk om en nasjonal laksefjord og en nasjonal lakseelv.

Det fremgår av bestemmelse 7.1.3 at kommunen har hatt som målsetting at en eventuell utbygging skal gjøres på en måte som ivaretar naturverdiene. Det fremgår at Nye Veier skal gjennomføre både for- og etterundersøkelser i planområdet for å vurdere hvor viktig det er for ørret, og at hvis det fremkommer at det er viktig for ørreten, så skal alle teknisk gjennomførbare tiltak for å forhindre

negativ påvirkning på ørreten gjennomføres. Problemet er at det fattes et vedtak som godkjenner et inngrep uten at hverken konsekvensene av det eller alternativene er godt nok utredet. Skal en se på områdets betydning for ørret, må en se på hvordan den anadrome fisken bruker området gjennom minst ett år. Nye Veier ser, etter det vi har erfart, for seg anleggsstart i slutten av juli 2020 og har tenkt å gjennomføre forundersøkelsene før det. Det viser på en manglende forståelse av hva en slik forundersøkelse krever.

Konsekvensutredningen baseres i stor grad på *NTNU Vitenskapsmuseets naturhistorisk rapport 2018-3*. Denne rapporten vurderer tapte naturverdier ved fire utfyllingsalternativer til en langsiktig terminalutvikling for Trondheim lufthavn på og rundt Langøra sør og beskriver mulige restaurerings- og kompensasjonstiltak for utvidelse av flyplassen. Konsekvensutredningen for E6 Helltunnelen - Hellstranda gir en til dels feilaktig fremstilling av viktige temaer i denne rapporten og trekker også direkte feilaktige konklusjoner. Også dette påpekes i *Notat 2-072 Vurderinger etter vannforskriften §12 og nml kapittel II*, dvs var til kommunestyrets kjennedom ved saksbehandling.

Feilaktighetene går bl.a. på planområdet betydning for sjøørret. Hvis *NTNU Vitenskapsmuseet naturhistorisk rapport 2018-3* sier noe om planområdet Hellstranda-Helltunnelen, så er det at det ER viktig for anadrom fisk og at slike brakkvannsområder er særlig viktige for smoltens overgang fra et liv i ferskvann til et liv i sjøen.

Det fremgår av konsekvensutredningen at det er funnet ål i Stjørdalselvas utløp, men står kun at det er registrert ål i det gamle elveleiet (Sandfærhus V). Siden ålen, som er en sårbar art (VU), er katadrom burde konsekvensutredningen også omtalt at det er registrert ål lenger opp i Stjørdalselva. Dette fremgår både i Artskart og i *NTNU Zoologisk rapport 2009-2, Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Stjørdalselva 2007 og 2008*. Det vil si at ålen også må bruke Stjørdalselvas nye utløp. Bestanden av ål er ifølge det internasjonale havforskningsrådet ICES på et historisk lavt og kritisk nivå, blant annet grunnet tap av habitat.

Manglende vurdering av samlet belastning

En annen manglende kvalitet ved konsekvensutredningen er at det ikke gjøres en god vurdering av den samlede belastningen. Gruntvannsområdene i Trondheimsfjorden er allerede kraftig påvirket og langt over mesteparten av de opprinnelige våtmarksområdene rundt fjorden er allerede bygget ned. Dette påvirker ikke bare fisk, men i stor grad også fugl og hele økosystemene. Også Stjørdalselvas utløp er under meget stort press grunnet vedvarende og omfattende utbyggingspress på grunn av kommunale planer, flyplass, E6 osv. Sett til totalbelastningen mener vi at enda en utfylling i utløpet av et nasjonalt laksevassdrag går ut over det som er forsvarlig. Denne saken dreier seg om å ivareta siste rest av Stjørdalselvas viktige munningsområde og skal en gjøre det er det ikke en kvadratmeter av våtmarksareal å avgi her.

Trondheimsfjorden er viktig for trekkfugler på vei til og fra hekkeplassene sine lenger nord. Mange av disse er andefugler og vadere som er avhengige av fjæreområder der de kan finne mat. I tillegg er Trondheimsfjorden et viktig overvintringsområde for mange fuglearter. Utbyggingen vil berøre Stjørdalsfjorden IBA-område (Important Bird and Biodiversity Area), som er et internasjonalt viktig område for naturmangfold.

NINA (Norsk institutt for naturforskning) har i flere rapporter studert bestandsstatus til sjøørretbestander i elver rundt Trondheimsfjorden (bl.a. her <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyhetsartikkel/ArticleId/4531/V%C3%A5refagomr%C3%A5der/Prosjekter>). Det er i dag historisk lave bestander av sjøørret i de store elvene rundt fjorden og man regner

med at 70-90% av det produktive arealet i bekkene er tapt. Store deler av tapet regner man dog skyldes faktorer i sjøen (som lakselus), og det er derfor viktig å unngå tap av ytterligere viktige sjøørrethabitat i fjorden.

I *NTNU Vitenskapsmuseets naturhistorisk rapport 2017- 4* fremgår tydelig planområdets betydning for sjøørret og det står at slike brakkvannshabitat med bløtbunn og områder som er del av aktive marine deltaer er ekstra viktige å ta vare på. Denne naturtypen er til og med oppført på rødlista for naturtyper blant annet på grunn av nedbygging.

Stjørdalselvas status som nasjonalt laksevassdrag og fjordens status som nasjonal laksefjord får heller ikke mye omtale i saksgrunnlaget, på tross av at kommunen her velger å overstyre Stortingets vedtak om at det ikke er tillatt med nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen, herunder større inngrep i munningsområdene og virksomhet med risiko for alvorlig forurensning.

Stjørdal kommune som foregangskommune innen miljø og klima

Til sist vil vi vise til at Stjørdal kommune har en vedtatt målsetting om å være en foregangskommune innen miljø og klima og at kommunestyret i 2019 erklærte klima- og miljøkrise. Det vises ikke spesielt godt i denne saken. Det er fint å ha overordnede mål, visjoner og ambisjoner på vegne av klima og naturmangfold, men de er dessverre ikke mye verdt om man ikke faktisk jobber for å nå dem.

Emil Krokan, leder i Norsk Ornitologisk Forening Trøndelag

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær i Norsk Ornitologisk Forening

Christian Steel, generalsekretær i Sabima

Kjell Mjøsund, leder i Stjørdal Jeger- og Fiskerforening

Inga Saur, fylkesleder i NJFF Nord-Trøndelag

Siri Parmann, fagsjef i Norges Jeger- og Fiskerforbund

Gunnar D. Fordal, leder i Stjørdalsvassdragets Elveeierlag

Torfinn Evensen, generalsekretær i Norske Lakseelver

Ellen Andersson, leder Naturvernforbundet i Stjørdal og Meråker

Maren Esmark, generalsekretær i Naturvernforbundet